

О. П. Мацкевич

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Н. Д. Борисенко

Особливості перекладу концепту FAMILY українською мовою

У сучасному перекладознавстві все частіше звертаються до відтворення національної специфіки концептосфер різних культур. Саме тому увагу лінгвістів привертають, насамперед, основні "базові" концепти, які найчастіше пов'язані з культурою народу та найяскравіше відбивають специфіку його мовної свідомості. Головними напрямками досліджень у цьому плані є опис способів вербалізації концептів у певному дискурсі та

виявлення особливостей структурування останніх з метою відтворення способів їх передачі засобами іншої мови.

Об'єктом дослідження є текст оригіналу англійською мовою та його відтворення в україномовних перекладах. **Предмет дослідження** – прийоми перекладу та специфіка відтворення складових елементів концепту FAMILY в україномовних перекладах. **Матеріалом дослідження** слугує текст англійської прози, зокрема роман Дж. Голсуорсі "Сага про Форсайтів", у якому вербалізується концепт FAMILY та відповідний переклад українською мовою, виконаний О. Терехом.

Мета роботи полягає у виявленні особливостей репрезентації та передачі концепту FAMILY засобами англійської мови та у встановленні закономірностей його відтворення у перекладах українською мовою.

Концепт завжди був актуальною сферою дослідження таких вчених як С. А. Аскольдов, Н. Н. Болдирьов, В. І. Карасік, Г. Г. Слишкін та інших. У перекладі з латинської мови *conceptus* означає "поняття", проте на відміну від поняття, яке розглядається у системі мови, вивчення концепту здійснюється у системі логічних відносин та форм. Саме тому у загальнонауковому значенні концепт представлено як найбільшу оперативну одиницю ментального рівня, яка на вербальному рівні може позначатися словом, словосполученням чи фразеологізмом [1: 49].

Переклад – це мистецтво, яке вимагає знань не лише іноземної мови, але й культури, історії та психології іншого народу. О. Д. Швейцер зазначає, що при перекладі потрібно не лише відчувати усі нюанси іноземної мови, досконало володіючи власною мовою, а й бути добре обізнаним у сфері лінгвістичних та прагматичних особливостей перекладу [2: 15]. Комунікативна нерелевантність і можливість домінування нерелевантних концептів може свідчити про відсутність того чи іншого концепту як окремої і цілісної одиниці у свідомості інокультурного реципієнта, але водночас перекладач має можливість сконструювати концепт у конкретному акті комунікації з ряду близьких за значенням концептів, релевантних для носіїв культури реципієнта [2: 62].

У XVII-XVIII столітті в Англії під словом "family" найчастіше розуміли нуклеальну сім'ю, проте не рідко під даним

поняттям розуміли домашнє господарство, утриманців та підлеглих. Саме тому під час перекладу роману – епопеї Дж. Голсуорсі "Сага про Форсайтів" О. Терех використовує при перекладі даного концепту не лише прямі значення даної лексики, такі як "родина" та "рід", а й також "родичі": *the family were present – зібралися всі родичі*, "хазяїн": *as though in conclave over the family – неначе судили своїх хазяїв* та "корінь": *he was undoubtedly of the same family – він без сумніву походить від того самого кореня*. Неодноразово перекладач вдається до трансформацій різних видів, таких як додавання: *in the family – у родині Форсайтів*, вилучення: *The uneasiness of the Forsyte family – Форсайти сполохалися*, заміна: *the well – the families of lawyers and doctors... – юрба гостей: юристів, лікарів*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Аскольдов С. А. Концепт и слово // Русская словесность. От теории к структуре текста. – М.: Антология, 1980. – 243 с.
2. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. – М.: Воениздат, 1973. – 280 с.